

COLUMN HUGO VAN DER POEL

Institutioneel gewring

In zijn proefschrift 'Sociaal-sportieve praktijken' breekt Pieter Smets een lans voor wat we meestal aanduiden als 'anders georganiseerde' sport. Volgens hem onderschatten 'we' (beleidsmakers, onderzoekers) hoeveel er 'van onderuit' plaatsvindt aan 'sociaal-sportieve innovatie' gericht op de realisatie van duurzame sportmogelijkheden. Volgens Smets spreekt uit de term 'anders georganiseerde sport' onderwaardering van dit aanbod. Bovendien is de diverse werkelijkheid maar moeilijk te vatten in de hokjes georganiseerd, anders georganiseerd en niet-georganiseerd. Met 'praktijken' denkt Smets een opener begrip gevonden te hebben voor de duiding van allerhande typen sportmogelijkheden, waarbij die typen onderling kunnen verschillen op meerdere kenmerken, waaronder de mate van en soort organisatie. Met de toevoeging 'sociaal-sportief' focust hij vervolgens op een bepaald deel van die sportieve praktijken, en wel op die praktijken waar de organisatie van sportmogelijkheden doordrenkt is met aspecten van sociaal werk, zoals sociale rechtvaardigheid, sociale cohesie, armoedebestrijding en bevrijding.

Deze taalkundige – zo u wilt 'conceptuele' – vernieuwing is bij Smets onderdeel van zijn poging de voorwaarden en gevolgen van sociaal-sportieve innovatie van sportmogelijkheden in hun volle breedte te bestuderen. Interessant is de aandacht die hij schenkt aan het 'institutioneel gewring' waarmee de sociaal-sportieve innovatie meestal gepaard gaat. Institutioneel gewring is een passend beeld van de worsteling van nieuwe praktijken om een plaats te verkrijgen in het bestaande (sport)landschap, vol met machtige gewoontes, normen en waarden, en gevestigde belangen. Smets nuanceert het idee dat vernieuwing en innovatie neutraal zijn en per definitie goed en voor iedereen aantrekkelijk. Grote kans dat nieuwe

praktijken, of vernieuwing van bestaande praktijken, voor sommige bestaande praktijken verbetering of nieuwe mogelijkheden bieden, maar tegelijkertijd bij of in andere zorgen voor onzekerheid, waarde- en/of statusverlies, extra of juist verlies van werk, enzovoort.

Bij de sociaal-sportieve praktijken waar Smets op focust gaat de 'dreiging' van de sociaal-sportieve innovatie uit van het feit dat bij de nieuwe praktijken niet zozeer het winnen centraal staat, als wel het meedoen. 'Slagen' is daarbij niet eerste worden in de competitie, maar mensen aan het sporten krijgen en houden die dat van zichzelf niet vanzelfsprekend doen. Zij moeten hiertoe verleid, gesteund en begeleid worden. Dat is gelijk de tweede steen des aanstoots: dit soort praktijken leunt meer dan de traditionele sportvereniging op ondersteuning van professionals en subsidie vanuit het welzijnsbudget. Zo kan 'sport als middel' door 'sport als doel' worden ervaren als oneerlijke concurrentie. Bij gezond-sportieve praktijken (fitness, hardlopen, fietsen) staat winnen evenmin centraal, maar gezondheid (conditie, kracht, lenigheid, afvallen). Ook hier gaat 'dreiging' van uit voor gevestigde sportpraktijken. Afwijkend is dat mensen zelf zo gemotiveerd zijn om iets aan hun gezondheid te doen dat ze bereid zijn hier marktconforme tarieven voor te betalen. Daarmee levert de opkomst van de gezond-sportieve praktijken een andere uitdaging op voor de traditionele sportpraktijken dan de ontwikkeling van de sociaal-sportieve praktijken.

De inzet van sport als middel wordt volop gepromoot en zal ongetwijfeld verder groeien. Maar dat zal niet gaan zonder institutioneel gewring in het veld, dat is ingericht voor sport als doel.

Hugo van der Poel is directeur van het Mulier Instituut.